

El llenguatge

Arguments ^{26/IX/1979} aciaparadors

Encara que el català compta amb els mots plàstic, plàstica, plasticitat, etc, que són formes cultes, bé que avui esdevingudes molt populars, no posseeix, com el castellà, el verb «aplastar», obtingut a partit del seu substantiu «plasta», inexistent en català, i que designa qualsevol massa tova i, per extensió, una cosa imperfecta i sense proporció. Per tant, «aplastar» constitueix, en català, un barbarisme inadmissible, que hauria d'ésser evitat. El verb que hi equival més exactament és esclafar, ja que significa «rompre o aplanar alguna cosa amb una pressió forta o amb un xoc violent». Quan els ous cauen a terra, per exemple, s'esclafen. També es pot fer servir el verb esclafar en sentit figurat, i així es diu que Hom ha esclafat els seus enemics, i hiperbòlicament, és a dir, amb exageració evident i convinguda, com quan parlem d'esclafar algú contra la paret.

Amb el mateix valor que esclafar fem servir també sovint aixafar —verb del qual s'admet la forma secundària xafar— i, fins i tot, quan l'acció d'esclafar o aixafar es fa amb els peus, trepitjar. Efectivament, encara que l'acció expressada pel verb trepitjar i la que s'expressa per mitjà dels verbs esclafar o aixafar són consecutives, la quasi simultaneïtat amb què es produeixen fa que en alguns casos s'estableixi una sinonímia entre el primer i els segons, com per exemple quan diem —o quan dèiem, perquè la maquinària moderna ha eliminat aquesta operació— trepitjar raïm.

Com a equivalents del verb castellà «aplastar» caldria no oblidar tampoc desfer i aciaparar. Desfer, i el seu derivat desfeta, són molt adequats en la designació d'accions bèl·liques, lluites electorals, etc: L'enemic resultà desfet, la desfeta dels francesos a Waterloo, la desfeta del Partit Conservador, etc. Notem, també: desfet de tant caminar, aciaparat per una càrrega feixuga, aciaparat per les desgràcies. Però aciaparar ens és especialment útil perquè ens ofereix el derivat aciaparador, amb el qual podem generalment substituir el castellanisme «aplastant», que no té cap motiu de fer servir, en expressions com «un argument aplastant», «una lògica aplastant», «una notícia aplastant», etc. Caldria dir, per tant, un argument aciaparador, una lògica aciaparadora, una notícia aciaparadora.

Albert Jans